

O CASTELO DE PAMBRE AGOCHA UN TESOURO

(CONTOS DO TIO-VIVO)

Xosé Salvadores

Ramsés Pérez

Conxunto de caracois atopados durante as tarefas de restauración da Eira da Xoana.

Despois de varios anos denunciando con marchas irmandiñas o estado de deterioro da valiosa construción medieval do Castelo de Pambre, por fin lograron as novas irmandades que a fortaleza se abre ao público e que, por tanto, o pobo galego poida contemplar varios anos da súa historia.

O Castelo, sito no Concello de Palas de Rei, é unha impresionante mole defensiva construída polos señores de Ulloa que, sen escatimar medios, levantárona para controlar esta rica comarca, pousar nela e defenderse dos inevitábeis inimigos. Podemos afirmar con seguridade que o estado lamentábel de desleixo e os usos pouco convencionais dunha obra de semellante importancia histórica e cultural posibilitaron que, aos poucos, se fose arrexuntando un tesouro dentro das murallas. Non sospeitaban os bravos e incansábeis irmandiños actuais que, ademais do valor *per se* que tiñan aqueles muros, testemuñas dun tempo inxusto e omnívodo, a fortaleza gardaba outras riquezas. O tesouro descuberto é natural. Trátase do caracol de Quimper. Un cosco particular dentro da variedade de moluscos terrestres que viven gozosamente nesta húmida terra nosa.

O caracol de Quimper diferénciase do común en ter unha cuncha menos globosa, máis aplanada, delgada e fráxil, e en algún momento translúcida, lisa e brillante. A cuncha ten unha espiral afundiada e, na abertura, unha excrecencia que imita un beizo. A casa deste caracol está

pintada de marrón amarelado con manchas, as cales indican a idade dos moluscos (entre 4 e 5 anos, a máxima). É hermafrodita e gusta do clima atlántico onde busca hábitats húmidos, é dicir, lugares con cursos de auga, con abundosa vexetación, con follas caídas ou con restos de madeira morta. É umbrófilo: atópase en lugares con penedos e covas. Ten hábitos nocturnos aínda que, se chove, pode saír polo día. A súa alimentación e detritívora (a base de materia orgánica en descomposición) e sospeita-se que tamén é coprófago.

O nome científico *Elona quimperiana* puxéronllo ao ser descrito por primeira vez en 1821 na rexión de Quimper na Bre-

Ramsés Pérez

Elona quimperiana atopado no Castelo de Pambre.

taña. A súa distribución é disxunta, localizada e propia do occidente europeo. Na Península Ibérica atópase no litoral Atlántico dende a costa ata cotas superiores aos 1.500 metros.

Pero, nestes momentos o caracol de Quimper caeu en desgraza: está en perigo de extinción. O retroceso das fragas, os incendios forestais, as repoboacións forestais produtivistas,... levaron a especie a unha situación límite. No suroeste francés xa o dan por extinguido e forma parte da funesta lista vermella da Unión Europea.

Así pois, que se colase este pequeno animalíño no Castelo de Pambre buscando un dos últimos refuxios dálle ao monumento un valor de interese prioritario para Europa. Agardamos e esiximos que se teña en conta esta circunstancia se deciden facer reformas para o seu uso e conservación.

Pero o caracol de Quimper non é exclusivo do Castelo de Pambre. O realmente sorprendente foi atopalo agardando por nós na casa que actualmente ten ADEGA en Ramil (A Golada), chamada Eira da Xoana. A descuberta foi a partir dunha foto casual un día de traballos comunitarios e o bo coñecemento que da zona ten o biólogo Xurxo Mouriño (sempre o mouriño). Aquel regalo da Natureza non podía ser outra cousa que un magnífico agoiro dos grandes feitos que poderíamos levar adiante naquel lugar.

A partires daquel momento, extremamos as precaucións na reconstrución da casa: retiramos os cascallos e madeira con todo coidado, fixemos unha pila coas táboas e vigas extraídas da ruína e alí ceibamos os exemplares recollidos. Esta construción sería o seu novo agocho, un biótopo provisional ou definitivo, segundo eles decidan.

Ademais de incluílo na categoría de especies en perigo de extinción, a Administración debería levar adiante estudos para coñecer a demografía da especie, a súa área de distribución, a situación na que se atopa, afondar na súa, aínda secreta, bioloxía e facer planos de xestión que garantan a súa supervivencia, cando menos, outros cen anos máis.